

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבו ואמהות בניס ובנות
כיתות ד-ו

פרשת שמיני

יום א

(א) ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל: (ב) ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה תמימם והקרב לפני קוק: (ג) ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימם לעלה: (ד) ושור ואיל לשלמים לזבח לפני קוק ומנחה בלולה בשמן כי היום קוק נראה אליכם: (ה) ויקחו את אשר צוה משה אל פני אהל מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני קוק: (ו) ויאמר משה זה הדבר אשר צוה קוק תעשו וירא אליכם כבוד קוק: (ז) ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עלתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה קוק:

רשיי פרשת שמיני

(א) ויהי ביום השמיני - שמיני למילואים, הוא ראש חודש ניסן, שהוקם המשכן בו ביום ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם (פרק ז):

ולזקני ישראל - להשמיעם שעל פי הדבור אהרן נכנס ומשמש בכהונה גדולה, ולא יאמרו מאליו נכנס:

(ב) קח לך עגל - להודיע שמכפר לו הקדוש ברוך הוא ע"י עגל זהה על מעשה העגל שעשה:

(ד) כי היום ה' נראה אליכם - להשרות שכינתו במעשה ידיכם לכך קרבנות הללו באין חובה ליום זה:

(ז) קרב אל המזבח - שהיה אהרן בוש וירא לגשת. אמר לו משה למה אתה בוש, לכך נבחרת:

את חטאתך - עגל בן בקר:

ואת עלתך - איל:

קרבן העם - שעיר עזים ועגל וכבש. כל מקום שנאמר עגל, בן שנה הוא, ומכאן אתה למד:

שאלות

- ❖ מה התאריך של "היום השמיני"?
- ❖ איזה אירוע מיוחד היה ביום השמיני?
- ❖ לפניך רשימת עשרת הדברים שארעו באותו תאריך ציין איזה מהם אתה מכיר.
שפתי חכמים ויקרא פרשת שמיני פרק ט פסוק א אות ג
ואלו הן
ראשון למעשה בראשית
ראשון לחדשים
ראשון לנשיאים
ראשון לכהונה
לעבודה
לירידת האש
לאכילת קדשים
לאיסור הבמות
לשכון שכינה בישראל
לברך את ישראל:
- ❖ (ב) ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת. קרבן חטאת מכפר על חטא. על איזה חטא של אהרן בא קרבן החטאת לכפר, מה הבהמה שהביא כדי לכפר על החטא?
- ❖ ("קרב אל המזבח - שהיה אהרן בוש וירא לגשת." מדוע היה אהרן בוש וירא לגשת?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבו ואמהות בניס ובנות
כיתות ד-ו

פרשת שמיני

(א) ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישלמו עליה קטרת ויקריבו לפני יקוק אש זרה אשר לא צנה אתם: (ב) ותצא אש מלפני יקוק ותאכל אותם וימתו לפני יקוק: (ג) ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר יקוק לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידם אהרן: (ד) ויקרא משה אל מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אליהם קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש אל מחוץ למחנה: (ה) ויקרבו וישאם בכתנתם אל מחוץ למחנה כאשר דבר משה: (ו) ויאמר משה אל אהרן ולא לעזר ולא יתמר בניו ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו ולא תמתו ועל כל העדה יקצף ואחיהם כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף יקוק: (ז) ומפתח אהל מועד לא תצאו פן תמתו כי שמן משחת יקוק עליכם ויעשו כדבר משה:

רש"י פרשת שמיני

(ב) ותצא אש - רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן. רבי ישמעאל אומר שתויי יין נכנסו למקדש, תדע שאחר מיתתן הזהיר הנותרים שלא יכנסו שתויי יין למקדש. משל למלך, שהיה לו בן בית וכו', כדאיתא בויקרא רבה:

(ג) הוא אשר דבר וגו' - היכן דבר ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי (שמות כט מג). אל תקרי בכבודי אלא במכובדי. אמר לו משה לאהרן אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך:

וידם אהרן - קבל שכר על שתיקתו. ומה שכר קבל, שנתייחד עמו הדיבור, שנאמר לו לבדו פרשת שתויי יין:

בקרבי - בבחירי:

ועל פני כל העם אכבד - כשהקב"ה עושה דין בצדיקים מתיירא ומתעלה ומתקלס, אם כן באלו, כל שכן ברשעים, וכן הוא אומר (תהלים סח לו) נורא אלהים ממקדשיך, אל תקרא ממקדשיך אלא ממקודשיך:

(ד) דד אהרן - עזיאל אחי עמרם היה, שנאמר (שמות ו יח) ובני קהת וגו':

שאו את אחיכם וגו' - כאדם האומר לחבירו העבר את המת מלפני הכלה, שלא לערבב את השמחה:

(ה) בכתנתם - של מתים מלמד שלא נשרפו בגדיהם אלא נשמתם כמין שני חוטין של אש נכנסו לתוך חוטמיהם:

(ו) אל תפרעו - אל תגדלו שער. מכאן שאבל אסור בתספורת, אבל אתם אל תערבבו שמחתו של מקום:

ולא תמתו - הא אם תעשו כן תמותו:

ואחיהם כל בית ישראל - מכאן שצרתן שלי תלמידי חכמים מוטלת על הכל להתאבל בה:

שאלות

- ❖ מה היה חטא נדב ואביהו לדעת רבי אליעזר ולדעת רבי ישמעאל?
- ❖ ***"תדע"י מילת הוכחה. כיצד מוכיח רבי ישמעאל את דעתו?
- ❖ מה תגובת אהרן במות שני בניו, מה שכתב על תגובתו זו?
- ❖ מה הקשר בין אהרן ועוזיאל?
- ❖ *** מנין שאבל אסור בתספורת?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבו ואמהות בנים ובנות
כיתות ד-ו

א) וַיִּדְבֹר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר אֲלֵהֶם : (ב) וַדְּבֹרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחֲתָיָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ : (ג) כָּל מִפְרָסֶת פְּרִסָּה וְשִׁסְעַת שִׁסְעַת פְּרִסֶת מַעֲלַת גְּרָה בְּבֵהֶמָה אֲתֶה תֹאכְלוּ :

רשימי פרשת שמיני

(א) אל משה ואל אהרן - למשה אמר שיאמר לאהרן :

לאמר אליהם - אמר שיאמר לאלעזר ולאיתמר, או אינו אלא לאמר לישראל, כשהוא אומר דבר אל בני ישראל, הרי דבור אמור לישראל, הא מה אני מקיים לאמר אליהם, לבניו לאלעזר ולאיתמר :

(ב) דברו אל בני ישראל - את כולם השווה להיות שלוחים בדבור זה, לפי שהושוו בדמימה וקבלו עליהם גזירת המקום באהבה :

זאת החיה - לשון חיים, לפי שישראל דבוקים במקום וראויין להיות חיים, לפיכך הבדילם מן הטומאה וגזר עליהם מצות, ולאומות העולם לא אסר כלום. משל לרופא שנכנס לבקר את החולה וכו', כדאיתא במדרש רבי תנחומא :

זאת החיה - מלמד שהיה משה אוהז בחיה ומראה אותה לישראל, זאת תאכלו וזאת לא תאכלו :

את זה תאכלו וגוי' - אף בשרצי המים אחז מכל מין ומין והראה להם. וכן בעוף ואת אלה תשקצו מן העוף. וכן בשרצים וזה לכם הטמא :

זאת החיה מכל הבהמה - מלמד שהבהמה בכלל חיה :

(ג) מפרסת - כתרגומו סדיקא :

פרסה - פלאנט"ה בלע"ז [כף רגל] :

ושסעת שסע - שמובדלת מלמעלה ומלמטה בשתי צפרניו, כתרגומו ומטלפא טלפין, שיש שפרסותיו סדוקות מלמעלה ואינן שסועות ומובדלות לגמרי, שמלמטה מחוברות :

מעלת גרה - מעלה ומקיא האוכל ממעיה ומחזרת אותו לתוך פיה לכתשו ולטחנו הדק :

גרה - כך שמו. ויתכן להיות מגזרת מים הנגרים (ש"ב יד יד), שהוא נגרר אחר הפה. ותרגומו פשרא שעל ידי הגרה האוכל נפטר ונמוח :

בהמה - תיבה זו יתירה היא לדרשה, להתיר את השליל הנמצא במעי אמו :

אתה תאכלו - ולא בהמה טמאה. והלא באזהרה היא, אלא לעבור עליה בעשה ולא תעשה :

שאלות

- ❖ וַיִּדְבֹר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר אֲלֵהֶם : תאר מי אמר למי לפי רשימי.
- ❖ מדוע הבדיל אותנו הקב"ה מן העמים ונתן לנו מצוות?
- ❖ ***זאת החיה - מלמד שהיה משה אוהז בחיה ומראה אותה לישראל, זאת תאכלו וזאת לא תאכלו : השווה עם המקומות הבאים : שמות יב פסוק ב, במדבר ח פסוק ד
- ❖ כיצד אוכלת בהמה מעלת גרה?
- ❖ האם מותר לאכול עובר שנמצא בבטן של הבהמה אחרי שנשחטה?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבו ואמהות בניס ובנות
כיתות ד-ו

(ח) מְבַשֶּׂרֶם לֹא תֹאכְלוּ וּבְנֵיבְלֹתֵם לֹא תִגְעוּ טְמֵאִים הֵם לָכֶם : (ט) אֵת זֶה תֹאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בְּמִים כֹּל אֲשֶׁר לֹו סְנַפִּיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּמִים וּבְנִחְלִים אֲתֶם תֹאכְלוּ : (י) וְכֹל אֲשֶׁר אֵין לוֹ סְנַפִּיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּמִים וּבְנִחְלִים מִכֹּל שְׂרָץ הַמַּיִם וּמִכֹּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בְּמִים שְׂקָץ הֵם לָכֶם : (יא) וְשִׂקָץ יִהְיוּ לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ וְאֵת נְבִלֹתָם תִּשְׂקֹצוּ : (יב) כֹּל אֲשֶׁר אֵין לוֹ סְנַפִּיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּמִים שְׂקָץ הוּא לָכֶם :

רש"י פרשת שמיני

(ח) מבשרם לא תאכלו - אין לי אלא אלו, שאר בהמה טמאה שאין לה שום סימן טהרה מנין, אמרת קל וחומר ומה אלו שיש בהן קצת סימני טהרה אסורות וכו' :

מבשרם - על בשרם באזהרה, ולא על עצמות וגידין וקרניים וטלפים :

ובנבלתם לא תגעו - יכול יהו ישראל מוזהרים על מגע נבלה, תלמוד לומר אמור אל הכהנים וגוי (ויקרא כא א), כהנים מוזהרין ואין ישראל מוזהרין. קל וחומר מעתה ומה טומאת מת חמורה, לא הזהיר בה אלא כהנים, טומאת נבלה קלה לא כל שכן. ומה תלמוד לומר לא תגעו, ברגל. זהו שאמרו חייב אדם לטהר עצמו ברגל :

(ט) סנפיר - אלו ששט בהם :

קשקשת - אלו קליפים הקבועים בו, כמו שנאמר (ש"א יז ה) ושריון קשקשים הוא לבוש :

(י) שרץ - בכל מקום משמעו דבר נמוך שרוחש ונע ונד על הארץ :

(יא) ושקץ יהיו - לאסור את עירוביהן, אם יש בו בנותן טעם :

מבשרם - אינו מוזהר על הסנפירים ועל העצמות :

ואת נבלתם תשקצו - לרבות יבחושין שסינן. יבחושין מושקירוני"ש בלע"ז [יבחושין] :

(יב) כל אשר אין לו גוי' - מה תלמוד לומר, שיכול אין לי שיהא מותר אלא המעלה סימנין שלו ליבשה, השירן במים מנין, תלמוד לומר כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים, הא אם היו לו במים אף על פי שהשירן בעלייתו מותר :

שאלות

- ❖ בהמה שיש לה סימן טהרה אחד אסור לאכול, ומה הדין לבהמה שאין לה אף סימן טהרה? איך קוראים ללימוד כזה?
- ❖ האם מי שאכל עצמות של בהמה טמאה חייב מלקות? מנין?
- ❖ מה הוא סנפיר מה היא קשקשת?
- ❖ יש דגים שכאשר עיולים ליבשה הקשקשים שלהם נושרים, האם הם כשרים לאכילה, מנין?

יום ה

פרשת שמיני

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבו ואמהות בנים ובנות
כיתות ד-ו

(יג) וְאֵת אֱלֹהֵי תִשְׁקֻצוּ מִן הָעוֹף לֹא יֵאָכְלוּ שְׂקָץ הֵם אֵת הַנֶּשֶׁר וְאֵת הַפֶּרֶס וְאֵת הָעֶזְנִיָּה : (יד) וְאֵת הַדְּאָה וְאֵת הָאֵיָה לְמִינָהּ : (טו) אֵת כָּל עֶרֶב לְמִינֹו : (טז) וְאֵת בֵּת הַיַּעֲנָה וְאֵת הַתַּחֲמָס וְאֵת הַשְּׁחֹף וְאֵת הַנֶּץ לְמִינָהּ : (יז) וְאֵת הַכּוֹס וְאֵת הַשֶּׁלֶף וְאֵת הַיִּנְשׁוּף : (יח) וְאֵת הַתְּנַשְׁמֹת וְאֵת הַקָּאָת וְאֵת הַרְחָם : (יט) וְאֵת הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְאֵת הַדּוּכִיפָת וְאֵת הָעֵטְלָף : (כ) כָּל שְׂרָץ הָעוֹף הַהֶלֶף עַל אֲרְבַּע שְׂקָץ הוּא לְכֶם : ס

רש"י פרשת שמיני

(יג) לא יאכלו - לחייב את המאכלין לקטנים. שכך משמעו לא יהיו נאכלים על ידך. או אינו אלא לאסור בהנאה, תלמוד לומר (דברים יד יב) לא תאכלו, באכילה אסורין בהנאה מותרין. כל עוף שנאמר בו למינה, למינו, למינהו, יש באותו המין שאין דומין זה לזה, לא במראיהם ולא בשמותם, וכולן מין אחד :

(טז) הנץ - אישפרויי"ר [נץ] :

(יז) השלף - פירשו רבותינו זה השולה דגים מן הים. וזהו שתרגם אונקלוס ושליונא :

כוס וינשוף - הם צואיטי"ש [כוס] הצועקים בלילה ויש להם לסתות כאדם. ועוד אחר דומה לו שקורין יב"ן [לילית] :

(יח) התנשמת - היא קלב"א שורייץ [עטלף] ודומה לעכבר ופורחת בלילה. ותנשמת האמורה בשרצים היא דומה לה, ואין לה עינים וקורין לה טלפ"א [חפרפת] :

(יט) החסידה - זו דיה לבנה ציגוני"ה [חסידה]. ולמה נקרא שמה חסידה, שעושה חסידות עם חברותיה במזונות :

האנפה - היא דיה רגזנית. ונראה לי שזו היא שקורין לה היירו"ן [אנפה] :

הדוכיפת - תרנגול הבר וקרבלתו כפולה ובלע"ז הירופ"א [דוכיפת], ולמה נקרא שמו דוכיפת, שהודו כפות, וזו היא קרבלתו. ונגר טורא נקרא על שם מעשיו, כמו שפירשו רבותינו במסכת גיטין בפרק מי שאחזו (דף סח ב) :

שאלות

- ❖ האם מותר לתת לילדים קטנים לאכול מאכלות אסורים, מנין?
- ❖ מה מאפיין את השלף? שים לב לתרגום אונקלוס "שליונא" נונא בארמית- דגים.
- ❖ מה היא תנשמת?
- ❖ מדוע חסידה נקראת כך? **** אם כן מדוע היא עוף טמא?
- ❖ ***האנפה - היא דיה רגזנית. איך לדעתך הגיע רש"י לפירוש זה? עיין בספר דברים פרק א פסוק לז.